

Beslutsunderlag

Styrelsen 2025-04-25

Telefon: [031 64 74 00](tel:031647400)

Handläggare: Fredrik Davidsson

Mejladress: fredrik.davidsson@gryaab.se

Återrapportering till ägarrådet om tillskottsvatten

Förslag till beslut

I styrelsen för Gryaab AB:

1. Rapporten om tillskottsvatten enligt bilaga 1 i beslutsunderlaget godkänns och skickas till Stadshus AB som återrapportering till ägarrådet.

Beskrivning av ärendet

Gryaab har fått i uppdrag av ägarrådet att ta fram en rapport om tillskottsvattensituationen.

Förslaget till rapport består av en redovisning av:

- Vad som är problemet med tillskottsvatten
- Hur Gryaab och ägarkommunerna arbetar med tillskottsvatten
- Tillskottsvattentrenden

Tillskottsvatten (vatten från regn, grundvatten, vattendrag m.m.) fyller upp spillvattenledningar och orsakar bräddning, försämrad rening, ökade driftskostnader och investeringsbehov på avloppsreningsverket. Dessutom kan förorenat dagvatten försämra slamkvaliteten.

Gryaab ansvarar för 5 % av tillskottsvattnet, medan ägarkommunerna står för 95 %. Gryaab stödjer kommunerna i deras arbete genom samarbetsforumet TED och rapporterar delägarkommunernas åtgärder för att minska tillskottsvattnet till

Länsstyrelsen. Exempel på åtgärder inkluderar ledningsförnyelse, separering av dag- och spillvatten, samt åtgärder mot felkopplingar.

Prognoser visar att åtgärderna kan förbättra situationen, men ett fortsatt arbete krävs. Trenden har förbättrats sedan 2020, men en svag uppgång noterades 2024. Gryaab betonar vikten av fortsatt fokus för att minska drifts- och investeringskostnader.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Tillskottsvatten har såväl direkta ekonomiska konsekvenser på avloppsreningsverket som ökade drifts- och investeringskostnader, som indirekta ekonomiska konsekvenser såsom till exempel försämrad rening och förorenat avloppsslam. Indirekta ekonomiska konsekvenser av försämrad rening eller förorenat slam kan innebära många saker med exempelvis långsiktiga skador på ekosystem.

Åtgärder på ägarkommunernas ledningsnät för att minska tillskottsvattenmängderna som tex ökad förnyelsetakt eller separering av kombinerade ledningsnät innebär ökade kostnader.

De ekonomiska konsekvenserna oavsett om de hamnar i det gemensamt ägda bolaget eller direkt i ägarkommunerna i form av kostnader på ledningsnätet ger en påverkan på VA-taxan.

Bedömning ur ekologisk dimension

Tillskottsvatten har många negativa effekter ur ett ekologiskt perspektiv. De förhöjda flödena som framförallt snabbt avrinnande tillskottsvatten ger upphov till, leder såväl till bräddning i ledningsnät som försämrad rening på avloppsreningsverket. Både bräddning och försämrad rening på avloppsreningsverket ger ökade mängder av närsalter och syreförbrukande ämnen i recipienter och sämre möjligheter att nå målen som finns på såväl nationell, regional och lokal nivå för recipienterna.

Bedömning ur social dimension

Rena och badbara vattendrag och hav är viktigt för invånarna i regionen. Möjligheten att bada i de vattendrag och havet som finns i regionen kan betraktas som en grundläggande samhällsresurs som bidrar till invånarnas livskvalitet. Minskad tillförsel av tillskottsvatten ger minskad risk för utsläpp av orenat eller dåligt renat avloppsvatten och därmed renare vattendrag och hav.

En annan aspekt på tillskottsvatten ur en social dimension är både de kostnader som orsakas av höga flöden till reningsverket och kostnader för åtgärder för att minska tillskottsvattnet. Båda kostnaderna kommer i slutänden att hamna på VA-abonenterna. Att göra rätt och smarta val är viktigt för att hålla nere kostnaderna för invånarna i kommunerna.

Samverkan

Ärendet har behandlats på lokalt samverkansgruppsmöte den 23 april 2025.

Bilagor

1. Rapport till ägarrådet om tillskottsvatten

Bedömning av ärendets principiella beskaffenhet

Ärendet avser återrapportering av ett uppdrag som Gryaab fått av ägarrådet. Gryaab bedömer inte att ärendet är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Bedömningen har gjorts med utgångspunkt i vad som står angivet om frågor av principiell beskaffenhet i Gryaabs ägardirektiv, Göteborgs Stadshus AB:s anvisningar för ärendeberedning och Göteborgs Stads riktlinjer för styrning, uppföljning och kontroll.

Bolagets bedömning

Gryaab har tagit fram en rapport om tillskottsvattenssituationen. I rapporten konstateras att tillskottsvatten har stor påverkan på Gryaab och bolagets kostnader. Gryaab har dock liten rådighet över problematiken då endast en mindre del av inläckaget kommer från bolagets tunnlar och ledningar. Majoriteten av tillskottsvattnet kommer från ägarkommunernas ledningsnät.

Gryaabs bild är att det finns en medvetenhet om tillskottsvattenproblematiken i delägarkommunerna och att det på många håll genomförs relevanta åtgärder.

Det finns dock fortfarande stora utmaningar med tillskottsvattnet och kommunerna behöver fortsätta arbetet framåt. Ägarkommunerna, med Gryaab som samordnare, kan öka fokuset på insatser för minskat tillskottsvatten för att minska risken för ökade drift- och investeringskostnader på Ryaverket. Styrelsen föreslås godkänna rapporten och att den skickas till Stadshus AB som återrapportering till ägarrådet.

2025-04-03

UKM

Fredrik Davidsson

Gryaab AB, Box 8984, 402 74 Göteborg, [031-64 74 00](tel:031-647400), gryaab.se

Bilaga 1 Rapport till ägarrådet om tillskottsvatten

I ledningar för spillvatten ska vatten från kök, toalett, dusch med mera rinna. Det fylls också på med annat vatten, så kallat tillskottsvatten, i dessa ledningar. Tillskottsvatten kommer från regn, grundvatten, hav, sjöar och vattendrag eller vatten som läcker ut från vattenledningar.

Vad är problemet?

Tillskottsvatten orsakar flera olika problem. I ledningsnätet orsakar tillskottsvattnet att det rinner ut orenat avloppsvatten till sjöar och vattendrag, så kallad bräddning. Detta på grund av att tillskottsvattnet gör att ledningarna ibland blir fyllda med mer vatten än de är byggda för. På avloppsreningsverket orsakar tillskottsvattnet försämrad rening och höga driftkostnader samt drift- och underhållsproblem på både avloppsreningsverket och i tunnelsystemet. Höga flöden gör också att nya anläggningsdelar på avloppsreningsverket behöver byggas större än vad de annars skulle behövt vara för att hantera detta, vilket gör att kostnaderna för investeringar blir högre.

Ett annat problem med tillskottsvatten är att dagvatten från trafikmiljöer är förorenat med tungmetaller och PAH:er (polyaromatiska kolväten) som förorenar avloppsslammet. För att gödsling av åkermark med avloppsslam ska anses långsiktigt hållbar behöver kadmiuminnehållet i slam sänkas ytterligare.

Inläckage i Gryaabs tunnlar och ledningar står för cirka fem procent av tillskottsvattnet vilket är den del som Gryaab har rådighet över. Resterande 95 procent av tillskottsvattnet kommer från ägarkommunernas ledningsnät. Gryaabs ägarkommuner ansvarar för sina ledningar, pumpar och annan infrastruktur som leder spillvatten till Ryaverket.

Hur arbetar Gryaab och ägarkommunerna med frågan?

Gryaab bistår och stödjer ägarna i deras arbete med att minska sina bidrag av tillskottsvatten.

Gryaabs Tekniska och ekonomiska delegation (TED) är Gryaabs och ägarkommunernas samarbetsforum för tjänstemannaorganisationerna inom VA. Sedan 2021 sker rapportering av tillskottsvattenåtgärder från delägarkommunerna årligen inom ramen för TED. Gryaab sammanställer åtgärderna och rapporterar vidare detta till Länsstyrelsen som en del i villkorsuppföljningen för Gryaabs miljötillstånd. Exempel på åtgärder är förnyelse av ledningsnät, separering av kombinerade ledningar till dagvatten och spillvatten, bortkoppling av vattendrag och naturmark, arbete med felkopplingar av tak- och dräneringsvatten från fastigheter.

Tillsammans med ägarkommunerna pågår också arbete med att hitta åtgärder för att dämpa effekten av det tillskottsvatten som når tunnelsystemet. Genom att hitta volymer för magasinering i tunnarna kan tillrinningen förskjutas och därmed effekterna på avloppsreningsverket dämpas. En spärrvägg för detta ändamål är nyligen uppförd i Ale kommun och fler strategiska platser i tunnelsystemet utreds.

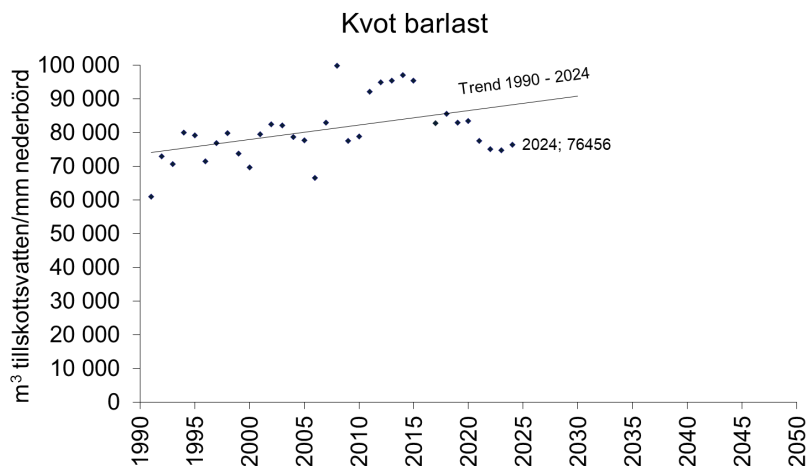
Befolknings- och flödesprognoser till Nya Rya

Flera befolknings- och flödesprognoser har genomförts för att kunna dimensionera utbyggnationen av Ryaverket rätt. I prognosen som gjordes 2023 är alla åtgärder för att minska tillskottsvattensituationen, som delägarkommunerna har angivit att de ska genomföra, inräknade. Den prognosen ger vid handen att tillskottsvattensituationen kommer att förbättras. Prognoserna har legat till grund för den nya miljötillståndsansökan och för förprojektering av den nya anläggningen. Det är därför viktigt att delägarkommunernas åtgärder blir av så som de angivits. Nya prognoser planeras att tas fram under 2026.

Hur ser trenden ut?

I grafen nedan är tillskottsvattenmängden till Ryaverket normerad mot nederbördsmängden för att ge en bild av om åtgärderna som görs för att minska tillskottsvattnet har önskad effekt. Trenden fram till 2020 visade på en ganska oroande

utveckling. De senaste åren har utvecklingen sett bättre ut, även om det för 2024 finns en svag uppgång.

Bedömning

Gryaabs bild är att det finns en medvetenhet om tillskottsvattenproblematiken i delägarkommunerna och att det på många håll genomförs relevanta åtgärder.

Med det sagt så finns det fortfarande stora utmaningar med tillskottsvattnet och kommunerna behöver fortsätta arbetet framåt. Ägarkommunerna, med Gryaab som samordnare, kan öka fokuset på insatser för minskat tillskottsvatten för att minska risken för ökade drift- och investeringskostnader på Ryaverket.